

Joachim Crell Thomas Klage

Disputatio De Natura Logicae

Rostochii: Kilius, 1642

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn729605299>

Druck Freier Zugang

RU phil 1642
Joachim Crellius
Thomas Kluge

DISPUTATIO

De

NATURA
LOGICÆ,

Quam

Auspiciò Sacro-Sanctæ Trinitatis

In

Inclutâ ad Varnum Academiâ

SUB PRESIDIO

D. N. M. JOACHIMI CRELLII,

Rugiani, Præceptoris sui ætatem
colendi.

Publicè ventilandam proponit

THOMAS KLAGE, Chilon. Holsatus;

Illustrissimi Holsætorum Ducis Alumnus;

Autor & Respondens.

In Auditorio Majori ad diem 13. Julii

horis à 7. matutinis,

ROSTOCHII,

Typis NICOLAI KILII, Acad. Typogr.

ANNO M DC XLII.

3.

54.

DISSERTATION

ANATOMIE

LOGICA

von
Dr. med. et phil. Carl Wilhelm
Ludwig

in
MAGISTER

UND
DOKTOR

DER
PHILOSOPHIE

UND
MATHESIS

IN
MAGISTER

Logica est Habitus Instrumentalis, dirigens actus mentis per intentiones secundas, circa cognoscibile quodcumque, ad faciliorem veritatis dubiae perceptionem.

II. Definitum est Logica, sic dicta ab objecto immediato λόγῳ sc: primariò quidem ἐνδιαιθέτῳ, eoque non quatenus sumitur pro solo discursu illativo, sed quatenus est operatio ab intellectu, sive absolute sumtò, sive cū habitu aliquo scilicet, s. ipse actus cognoscendi, tam in apprehensione simpliciū, quàm in compositione & divisione, uniusq; ex alio illatione ac ordinatione consistens; secundariò etiam *ἡγεμονικῶ*, tam orali quàm literali: Et si enim λόγῳ externus non pertineat ad Logicam quàm inclusionem positivam, vel ut alii loquuntur, quàm perfectionem indigentiam, tamen quàm privativam, seu perfectionem expedientiam ab eadem attendi potest.

III. Sumitur autem Logica, ut alias acceptiones hic omittam, vel (α) pro quovis habitu qui in λόγῳ occupatur, sive externò sive internò, sive veritatis, sive solum puritatis & ornatus gratiam, & sic simul comprehendit Gram. Rhet. Poet. vel (β) pro promptitudine ratiocinandi omnibus hominibus congenita, sed imperfecta adhuc & errori facile obnoxia, diciturq; Logica Naturalis vulgè, quamvis improprie & denominative tantum; vel (γ) strictè ac proprie pro illa ipsa promptitudine naturali, sed præceptis ac crebra exercitatione perfecte excultà ac certis ratiocinandi fundamentis roboratà; dicitur aliàs Logica Artificialis, estq; ille ipse Habitus, de quo hic agere constituimus.

IV. Hic solet pro diversa ratione considerandi distingui in Docentem & Utentem, ita ut Docens sit, quatenus instrumenta pro discursu efformat, aut functionum intellectus rectarum genium ac proprietates considerat: Utens verò quatenus secundum leges à Docente præscriptas operationes intellectus rectificandas ad rectitudinem dirigit: Interim unus idemq; manet Habitus instrumentalis intellectum nostrum facilitans in rerum cognitione; Nam & Docens mediorum usum & applicationem tenet docere, aliàs nullius usus futura, & Utens debet mediorum naturam perspectam habere, aliàs malè instrumenta applicabit.

V. Cæterum differt hic noster Habitus à Philosophia, non ut pars à to-

A e

te

tò, sed ut instrumentum ab illò, cujus est instrumentum. Hoc parebit si finem & objectum Philosophiæ adæquatam attendamus; ille est mentis perfectio per cognitionem habitualem, ex rebus à naturà per se intentis & subministratis, quæ fit per expurgationem ἀγνοίας in intellectu, & ἀσέβειας in voluntate; Hoc v. constituunt illa sola entia, quæ intellectum intensivè & extensivè è rebus perficiunt, scilicet contemplabilia omnia, & agibilia ob honestatem, utpote quæ habitualiter cognita, ignorantia intellectus & voluntatis inordinationi sufficienter medentur, adeoq; aggregato suo cyclo adæquatè integrant & constituunt Habitum Philosophicum; unde consequenter intentionalia, qualia Logica pertractat, ad Philosophiam non pertinebunt, quippe quæ per reflexionem intellectus ex fundamento in rebus animadversò ad facilitandam cognitionem primò eruuntur, non autem à naturà ipsà supponuntur, cum intellectus in his ideas à rebus non accipiat, sed effectivè ad modum cognoscendi elaboret, ac rebus imponat; Quia v. Logica nihilominus singularem in Philosophià præstat usum, hinc instrumentum ejus adhuc manet.

V I. Vidimus Definitum; sequitur Definitio ipsa resolvenda: Genus ejus remotù posuimus *Habitum*, intellige non congenitum, aut infusum, sed *acquisitum*, scil. *qualitatem, potentiam naturalem in operando perficientem per modum principii acquisiti difficulter mobilis*; hæc enim dat essentiam Logicæ (quamvis sub ratione adhuc confusà) non item *Systema Præceptorum, Disciplina aut Doctrina*, eò quod illud sit *Accidentale*, hæc relata, per quæ *Accidens absolutum* non debet definiri.

V II. *Omnis autem Habitus* necessariò est vel *Theoreticus* vel *Practicus* (voce acceptà generaliter quâ & Poeticum includit) tertium enim vel medium hîc ne quidem cogitare licet, quia ultimato in cognitione subsistere & non subsistere in eadem naturà suâ termini sunt contradictoriè & ἀπέρας oppositi. *Practicus* verò isto modo acceptus est vel *Principalis* vel *Instrumentalis*. Hinc proximum genus facinus *Habitum instrumentalem*. Veritas asserti ut appareat distinctè explicandi fines, à quibus omnes *Habitus* denominantur: Illi primò sunt vel *θεωρητικὸς* vel *πρακτικὸς*.

V III. *Θεωρητικὸς* est *functio intellectus in nudâ rerum necessariarum contemplatione ultimato subsistens, nec se ad ἐνεργεῖαν ab ipso intellectu vel inferiori facultate edendam extendens*. Hanc rectè à Logicâ ad *Scientias* ablegamus, quippè quod actus Logices cognitionem Subjecti ultimato & sub-

& subsistenter non intendant, sed eandem adhuc normaliter dirigant per modum vel iudicii & dictaminis practici, vel exemplaris & ideæ, contra naturam *ἡρωίας*. *Ἠρώξις* verò est functio intellectus practici regulata, & ad præviam idealem notitiam instituta, indifferenter adhuc se habens ad immanentem & transeuntem: Estq; vel Principalis vel Instrumentalis. Principalis est vel proprie sic dicta *Ἠρώξις* vel *ποίησις*.

IX. *Ἠρώξις* proprie sic dicta est functio mentalis (non in intellectu terminata sed) regulata & directa ad objectum reale, quam exsequitur subordinata facultas in officia intellectus destinata.

Ποίησις est operatio intellectus regulata, & ad aliud extra intellectum extensa atq; per subordinatam facultatem instrumentis corporeis tradita ad producendum *ἔργον* ab operante distinctum, vel opus prodiens per introductionem formæ artificialis in datum objectum. Neutra etiam harum Logicæ potest competere; Nam primò quidem operationes Logicæ non sunt circa objectum reale sed intentionale, adeoq; immanent finaliter in ipsis potentiis à quibus eliciuntur; consequenter nec se vel ad honestatem vel ad opus externum demittunt, cum subsistant in effectione Definit. Proposit. Syllogismi &c quæ sunt operationes intellectus rectificatæ, adeoq; praxes immanentes.

X. Superest *Ἠρώξις* instrumentalis, quæ est functio intellectus regulata, quam ad præviam idealem notitiam intellectus practicus ipse elicit intra sese, sic ut eadem sibi sit ultimus finis, neque dirigatur ulterius vel ad honestatem vel ad opus aliquod, ita tamen ut propriam utilitatem in se non habeat terminatam, nec propter se sit appetibilis, sed ob alium finem. Hæc ergo & non alia Logicæ, quippe cujus naturæ convenientissima est, meritò assignatur.

XI. Equidem non sum nescius *Ἠρώξιν* restrictiùs ab aliis describi cum respectu scilicet ad honestatem, sed præstat functiones intellectus adæquatè & abstractè definire, quàm restrictè & inadæquatè; Ad honestatem quippe dirigi per accidens evenit Actioni quâ tali, ad quam satis est formaliter à *ποίησι* & *ἡρωίᾳ* differre.

XII. Tantùm de Genere Definitionis, sequitur Differentia constans ex Subjecto & Fine.

Subjectum hîc non intelligimus *Inbationis* s. Sustentationis, quod quidam faciunt Intellectum, nos rectius Animam rationalem; Accidentis enim non est Accident. Sed *Tractationis*, quod proprie objectum dicitur, idq;

non Considerationi seu generale, quod est omne, illud in quo explicando & pertractando Logica occupatur, sive directe sive indirecte, diciturq; aliis *Inadequatū*, quod comprehendat Subjectū operationis, finem & media, quæq; huc ullo modo revocantur: *sed Operationi seu Adequatū*, scilicet illud, cui aliqua rectitudo inducenda est notionaliter, vel quod ad finem perducitur debet certis mediis. Hoc autem in Logicis duplex facimus: Unum *Immediatum* s. quod dirigi debet ad rectitudinem aliquam, aliis Subjectum informationis; Alterum *Mediatum* seu circa quod dirigi debent actus mentis ad rectitudinem. Utrumque duabus constat partibus, quarum altera est *materiale*, quod etiam res considerata dicitur, & est illud ipsum, in quod finis per media introducit; altera *formale* s. modus considerandi, qui nihil aliud quàm ratio denominans materiale illud, & ostendens, quâ ratione ad distinctum hunc Habitum & non alium pertineat.

XIII. *Materiale* igitur objecti immediati sunt Actus intellectus quicunque. *Formale* est, in quantum dirigibiles per *intentiones secundas*, quæ nihil aliud sunt quàm *cognitiones actuales*, representantes objectum ab aliqua operatione intellectus sub *habitudine rationi denominatum*, ut *conceptus Subjecti, Prædicati, Generis* &c. Veritas asserti patet, quia in omnes operationes intellectus, quâ dirigibiles seu rectificandæ, finis Logicæ internus scilicet rectitudo earundem, adeoq; Forma, vel Generis, vel Propositionis, vel Syllogismi &c. introducit; cum omnes in cognoscendo veritatis, defectusq; circa veritatem sint capaces, & quidem in *νοήσεσ ἀδιαίρετων* (de reliquis enim operationibus mentis res plana est) *datur* tùm *veritas*, quia requiritur ibi congruentia cognitionis representantis cum objecto representato; tùm *falsitas*, eaq; tàm *privativa* seu partialis, quando intellectus objectum aliter ut est apprehendit, illi aut formam quâ destituit, attribuendo, aut formam quâ pollet, denegando; quàm *negativa* seu totalis, cum intellectus objectum simplex planè non attingit, eidem conceptum totaliter difformem affigendo.

XIV. Unum autem obiter hic notandum, scilicet *Actiones intellectus* tripliciter considerari posse, vel ut *rectas* vel ut *rectificandas* vel ut *rectificatas*: illas intendit intellectus ceu medium; istas ceu objectum operationis; has ceu finem.

XV. *Mediatum Objectum respectu rei* est quodcunque cognoscibile, tàm simplex quàm complexum sive *ἑτεροῦς* sive *ὁμογενῶς* accipiatur, i. e. tàm eas in suppositione simplici, ut loquuntur, quàm personali confide-

sideratum. 2. tam ens reale & extra fictionem intellectus existens, primario & per se, quam entitatis negatio & defectus citra fictionem mentis non existentes, per accidens, et ad modum entis realis concepti *Respectu modi* est in quantum per notionum secundarum denominationem terminari potest. Notiones enim secundae denominantes primas ita restringunt eandem ceu objectum materiale, ut nulla disciplina harum considerationem sub illo respectu exposcere possit.

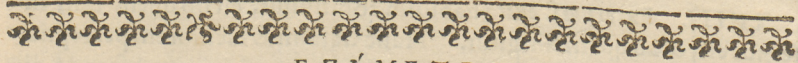
XVI. Pergimus ad *Finem*, qui *vel Internus, vel Externus*. *Internus* est qui in ipso Habitu obtinetur; Hunc facimus *primario* organicam omnium operationum mentis directionem, tam quam rerum separatam apprehensionem, compositionem & Divisionem, quam Discursum s. illativum seu ordinativum, ad hunc enim finem omnia finaliter in Logica revocari possunt; *secundario* etiam vocum seu prolatarum seu scriptarum directionem.

XVIII. *Externus* s. extra habitum constitutus, est ob quem finis internus est, & ad quem dirigitur. Hunc statuimus faciliorem perceptionem veritatis dubiae, *primario* quidem illius, quae est in cognoscendo dicitur; congruentiam intellectus nostri cum objecto; *secundario* etiam illius quae est in significando. dicitur; conformitatem orationis scriptae s. prolatae, cum re signata. Huc enim operationum intellectus rectificatio, & omnia in Logica ultimatò tendunt; undè & *finis ultimus* dici consuevit. Etiam si autem non semper obtineatur, nihilominus manet verus finis, quippe quod $\tau\delta$ acquiri ab agente vel non, fini quam tali sit accidentale, cum ad essentiam finis externi satis sit, si illius gratiam omnia in habitu pertractentur.

XVIIII. Notanter autem dico (veritatis dubiae) si enim res vel experimentaliter vel penetraliter ex solâ terminorum cognitione ita sunt manifestae & notae, illarumque veritas ita conspicua, ut nullo modo de iis possim dubitare, ad quid opus beneficiò Logices? statim enim Intellectus immediatè illarum cognitione terminaretur. Quare tantum per certos differendi modos in Logicis res cognoscibiles prout dubiae sunt, dirigi debent, non quidem objective & realiter, sed preparativè & intentionaliter.

XX. Superest *Divisio s. Partitio Logica* è diversitate Mediorum, (quod fieri solet in practicis) eruenda. Cum itaque Notionum secundarum

darum quædam sint, quæ faciant pro directione Intellectus Simplicis, quæ-
 dam v. pro directione Intellectus Compositi, rectissime duæ eidem assi-
 gnantur partes; quarum *Prior* sistat *Media* directioni Intellectus Simplicis
 organicæ inservientia, qualia sunt omnes *Notiones secundæ simplices* tam
incomplexæ ut Genus, Species &c. quàm *Complexæ* ut Definitio & Divisio.
Posterior exhibeat *Media* pro directione Intellectus Compositi: Cujus
 cum duæ sint functiones 1. *Σύνθεσις καὶ Διάκρισις* 2. *Διάνοια*, rectè ite-
 rum duæ constituuntur Sectiones, quarum *altera* *Σύνθεσιν καὶ Διακρίσιν*
 dirigat per Propositionem ejusq; affectiones; *altera* *διάνοιαν* seu Discursi-
 sum, eumq; tam *illativum* per Syllogismos, Demonstrativum, Topi-
 cum, Sophisticum; quàm *ordinativum* per Methodum, in
 Theoreticis disciplinis Syntheticam, in Practicis
 Analyticam. Tantum.

Ε Π Ι Μ Ε Τ Ρ Α

1. *Finem quare faciam causam, nullas video causas.*
2. *Intellectum esse in pede si negem, intellectum geram
in calcaneo.*
3. *Dari Ignem Elementarem sub Concavo Luna, ut
credam, non possum persuaderi.*

& subsistentem non intendant, sed eandem adhuc no-
modum vel iudicii & dictaminis practici, vel exemp-
naturam *ἡρωίας*. *Πρᾶξις* verò est *functio intellectus*
& ad præviam idealem notitiam instituta, indifferenti-
immanentem & transeuntem: Estq; vel Principalis
Principalis est vel propriè sic dicta *πρᾶξις* vel *ποίησις*

IX. *Πρᾶξις* propriè sic dicta est *functio mentalis*
terminata sed regulata & directa ad objectum reale,
ordinata facultas in officia intellectus destinata.

Ποίησις est operatio intellectus regulata, & ad aliud extrinsecum
atq; per subordinatam facultatem instrumentis corporeis
ducendum *ἔργον* ab operante distinctum, vel opus productum
formæ artificialis in datum objectum. Neutra etiam
testi competere; Nam primò quidem operationes Le-
objectum reale sed intentionale, adeoq; immanent finitè
tiis à quibus eliciuntur; consequenter nec se vel ad
opus externum demittunt, cum subsistant in effectio-
Syllogismi &c quæ sunt operationes intellectus rectè
immanentes.

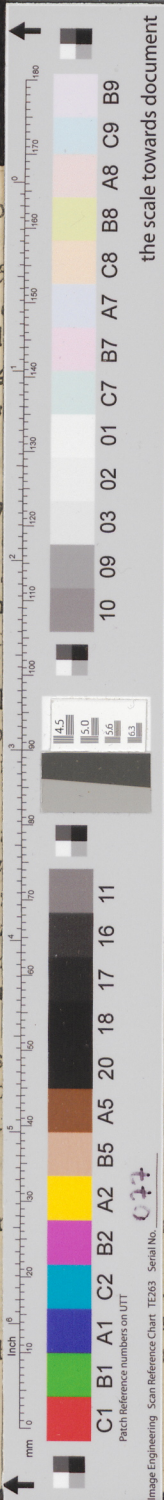
X. Superest *πρᾶξις* instrumentalis, quæ est *functio*
quam ad præviam idealem notitiam intellectus practici
sic ut eadem sibi sit ultimus finis, neque dirigatur ulterius
vel ad opus aliquod, ita tamen ut propriam utilitatem
minatam, nec propter se sit appetibilis, sed ob alium finem
non alia Logicæ, quippe cuius naturæ convenienter
signatur.

XI. Equidem non sum nescius *πρᾶξιν* restrictiùs
respectu scilicet ad honestatem, sed præstat *functio*
quatenus & abstractè definire, quàm restrictè & inadæquè
quippe dirigi per accidens evenit Actioni quâ tali,
maliter à *ποίησι* & *ἡρωία* differre.

XII. Tantùm de Genere Definitionis, sequitur
ex Subjecto & Fine.

Subjectum hinc non intelligimus *Inhabitionis* s. Sustenta-
faciunt Intellectum, nos rectius Animam rationalem
non est Accidens. Sed *Tractationis*, quod propriè ob-

A

the scale towards document